

יש מערות בישראל

אטלס מערות מדבר יהודה וספר המדבר, עורך עמוס פרומקין בהוצאת המרכז לחקר מערות (מלח"מ) והוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית ירושלים 1975.

454 עמודים הכוללים עשרות סרטוטים של מפות, עשרות תמונות צבעוניות ומפות וכן שיטת מקורות נרחבת, מילון מונחים ומפתח.

חבר'ה; זהו אתגר רציני, ואתם, אנשים צעירים ונושאי דגל המחקר הספלאולוגי בארץ – צאו לדרך וזכו אותנו במיפוי של כל המערות.

חשוב להדגיש שרוב המערות שתוארו ומופו באטלס אינן פתוחות לביקורים אלא לאחר תיאום עם רשות הטבע והגנים או עם מלח"מ. יש במערות הללו ערכי טבע ותרבות שיש לשמור עליהם מפני הישראלי המצוי, החמדן והחמסן, שעלול להרוס אותן כפי שהרס את מערת התאומים, את מערת נמר ועוד מערות.

זכרו זאת, כל חובבי המערות. צאו למערות רק עם אישור ועם מדריך מקצועי שינחה אתכם בנבכי המערות וימנע הרס שלהן.

ולסיכום לכותבי הספר ולעורכו, אני ממתין לאטלס הבא! □

◀ תענוג לסקור ספר טוב. בציבור שוררת הדעה המוטעית שסקורי ומבקרי ספרים אוהבים לקטול את מושאי ביקורתיהם ולא הוא, אני לפחות, אוהב לשבח ספרים שקראתי ולהמליץ עליהם, וזה מה שאני עומד לעשות בסקירה זו.

עסקו במלאכה קבוצה של ספלאולוגים (חוקרי מערות), חלקם גאולוגים, חלקם ארכאולוגים, בהם ד"ר ינון שבטיאל, אקולוג – איש רשות הטבע והגנים, חוקר מערות מסתור וקרוב בגליל, שהיה מזכיר המערכת, וספרו על מערות המסתור בגליל ראה אור בימים אלה; ומנצח על כולם פרופ' עמוס פרומקין, בכיר הספלאולוגים בישראל ואיש האוניברסיטה העברית.

אני זוכר את עמוס כמדריך צעיר בבית ספר שדה עפרה של החברה להגנת הטבע, שם הדרכתני פעמים אחדות בהשתלמויות מדריכים. כבר אז התבלט ברצינותו ובסקרנותו. גם ינון שבטיאל הצטרף לכמה טיולים שהדרכתני במכללת סמינר הקיבוצים. לאלה חברו צלמים ואנשי שטח שעזרו לחוקרים בעת צאתם למחקרים בשטח. הספר נפתח בסקירות כלליות של הנושאים הנחקרים: מיקום, גאולוגיה, ביולוגיה, ארכאולוגיה, ועוד.

כל מערה ומערה זכתה לטיפול מקיף: מפה המראה את מיקומה בשטח, צילומים אחדים וסקירות קצרות על מיקום וגישה, תיאור כללי של המערה, תולדות המחקר, גאולוגיה ומורפולוגיה, ביולוגיה וכמובן ארכאולוגיה ופעילות אנושית. הייחוד באטלס הוא סרטוט חתכים שונים של כל מערה, הנותנים תמונה מהימנה על המערה.

בהיותי איש צעיר ביקרתי במערות רבות, בעיקר בצפון הארץ, אך גם באזור המדברי. על אף גובהי זחלתי במערות הללו וחוויתי חוויות מרגשות; אך באותם ימים לא נסקרו המערות בצורה מקצועית, וביקור במערה היה בעיקר בגדר חוויה. יצאו מכלל זה מערות אחדות בכרמל (ספונים) ובגליל (סאסא אבן מנחם), שבהן עסקתי בתיעוד חלקי של פעילות ביולוגית. אז לא היו סרטוטים של המערות ולא תמיד הבנתי והפנמתי את ממדי המערה ואת שלוחותיה. העטלפים, הנטיפים והזקפים עניינו אותי יותר.

מאז נמצאו מערות חדשות רבות והתפתחו שיטות סקר ומחקר שאפשרו תיאור מעולה שלהן ושל המערות הישנות. תיאורים אלה במיטבם מופיעים באטלס זה, ובהם תיאורים של מערות: סלע, אבו-ז'יק, צחקה, הכנסייה, רימונים, קומראן, האימה, חבר, אהרונאי ועוד רבות.

מי שמעוניין לדעת עוד יפנה למקורות או למרכז מלח"מ.

אחרי השבחים הללו אשמח לאתגר את עורך האטלס ומחבריו לעלות צפונה ולתאר את המערות שבחבל הים תיכוני של ישראל, בהן מערות ששימשו מגורים האדם הקדמון, מסתור וקרוב ומערות נטיפים. נראה לי שאטלס אחד לא יספיק, ואולי יהיה צורך בשניים או שלושה אטלסים נוספים להשלמת מפעל אטלסי המערות.

חגיגת פעילויות חנוכה
במצפה רמון

חוויות ארץ המכתשים
 טיולי משפחות למכתש רמון
 תאריכים: 9/12, 11/12, 14/12

בשבילי ההר הגבוה
 טיולי משפחות רגלי סביב בור חמת
 תאריכים: 8/12, 12/12, 13/12

לילות מדבר
 מסע אל עולם בעלי החיים במדבר
 כולל סיור קצר לחיפוש עקרבים
 תאריכים: 7/12 עד 13/12

מסע בין כוכבים
 תצפית כוכבים בלב מכתש רמון
 צפיה במטר מטאורים בין 12/12 ל-13/12
 תאריכים: 7/12 עד 13/12 (שני סבבים בערב)

לפרטים והרשמה הכנסו לאתר
www.bateva.co.il
 050-7498021 , 08-8680742

* היציאה לפעילויות בתיאום והרשמה מראש